

Rozwój psychoruchowy dziecka pomiędzy pierwszym a drugim rokiem życia

Drugi rok życia dziecka stanowi odrębny okres jego rozwoju nazwany wiekiem poniemowlęcym, który trwa do ukończenia trzeciego roku życia. Kończy się z chwilą osiągnięcia przez dziecko takiego stopnia dojrzałości fizycznej, ruchowej i psychicznej, który pozwala mu na pewne uzależnienie się od dorosłych w sensie względnie samodzielnego wykonywania najprostszych czynności codziennych oraz prawidłowym współżyciu z otoczeniem.

Rozwój fizyczny:

W drugim roku życia tempo rozwoju fizycznego zwalnia się, choć nadal jest szybkie. Dziecko "wyrasta" z sylwetki niemowlęcia, a osiąga stopniowo proporcje ciała i sylwetkę charakterystyczną dla małego dziecka. Utrwalają się fizjologiczne wygięcia kręgosłupa, kształtujące się w pierwszym roku życia pod wpływem unoszenia główki, stania i chodzenia. Wyżynają się również następne ząbki, tak że po ukończeniu 2r.ż. dziecko ma ich około szesnastu. W trakcie wyżynania się ząbków dziecko coraz lepiej gryzie i żuje. Na początku okresu poniemowlęcego pomiędzy 13 - 18 miesiącem życia zarasta ciemną dużej. Maluch opanowuje także na tyle czynność zwieraczy (mięśni zamykających pęcherz moczowy i odbytnicę), że pod koniec 2 roku życia na ogół przestaje się już moczyć w ciągu nocy i przesypia suche już do rana. Od drugiego półrocza 2 roku życia większość dzieci zgłasza w porę potrzeby fizjologiczne.

Rozwój ruchowy:

W okresie poniemowlęcym, w miarę wzmacniania się układu kostnego i mięśniowego oraz dojrzewania układu nerwowego, doskonalili się wiele czynności ruchowych opanowanych częściowo w 1 roku życia. W wieku 13 - 15 miesiącu życia dziecko stoi pewnie przez dłuższy czas, około 16 - 18 roku życia staje na paluszkach opierając się o sprzęty, potrafi trzymając się podpory schylać się i podnosić coś z podłogi. W ciągu 2 roku życia doskonaleniu ulega także umiejętność samodzielnego siadania z pozycji na plecach. Zwykle ok. 12 - 15 miesiąca życia dziecko chodzi dosyć sprawnie i samodzielnie, jednak całkowite opanowanie chodzenia osiąga jednak dopiero pod koniec 2 roku życia. Około 15 miesiąca życia dziecko zaczyna chodzić po schodach, na czworakach. Zwykle ok. 18 - 20 miesiąca życia chodzi już po schodach w pozycji wyprostowanej, z pomocą dorosłych lub trzymając się poręczy jedną rączką. Potrafi również wspinać się na niskie sprzęty, krzesła, stając się prawie wszędobylskie. Wiek poniemowlęcy jest okresem ustawicznego głodu ruchów i wrażeń. Dziecko nie potrafi spokojnie usiedzieć na miejscu, stale chodzi, biega, wspina się, bez przerwy jest czymś zajęte i zainteresowane. Jest to jedyna okazja do poznania świata, zaspokojenia ciekawości. Głód ruchu i wrażeń odbija się ujemnie na apetycie. Ponieważ dziecko nie potrafi koncentrować uwagi na kilku zjawiskach czy przeżyciach, jednocześnie jest zaabsorbowane bogactwem nowych przeżyć nie ma czasu i nie jest zainteresowane znaną od dawna czynnością jedzenia.

W 2 roku życia dziecko doskonalili także umiejętność chwytania. Nieustannie tworzy, buduje, najchętniej z klocków, lecz także wykonuje pewne czynności życia codziennego. Posługuje się choć jeszcze niezdarnie łyżką i widelcem, pije z kubka, pomaga w rozbieraniu i ubieraniu.

Rozwój procesów poznawczych:

Wiek poniemowlęcy jest okresem silnego rozwoju spostrzeżeń dziecka i jego wiedzy o świecie. Dokonuje się on przede wszystkim dzięki opanowaniu nowych możliwości poznania tj. zdolności samodzielnego poruszania się, mowy i myślenia.

W wieku 13 - 15 miesięcy używa około 5 słów i naśladuje odgłosy znanych zwierząt.

W wieku 16 - 18 wymawia już ich kilkanaście.

W drugim półroczu 2 roku życia następuje ogromny i bardzo szybki rozwój mowy a liczba słów wzrasta do około trzystu. Pierwsze wypowiedzi są jednowyrazowe natomiast zwykle ok. 15 - 18 miesiąca życia pojawiają się pierwsze zdania. U dziecka kształtuje się również zdolność rozumienia słów i wyrażania za ich pomocą myśli, uczuć, woli.

W 2 roku życia uczy się kojarzyć ze sobą znaczenie różnych słów, właściwie je rozumieć i odpowiednio reagować. W rozwoju mowy można zaobserwować jeszcze jedno, ciekawe zjawisko - w okresie opanowywania umiejętności samodzielnego chodzenia i największej ruchliwości, dziecko niekiedy milknie, przestaje czynić postępy. Zachwycone ruchem nie ma czasu ani nie jest w stanie koncentrować się na mówieniu. Rozwój procesów poznawczych dokonuje się przy pomocy uwagi, pamięci i wyobraźni. Uwaga małego dziecka jest krótkotrwała, rozproszona, przypadkowa, dziecko skupia się głównie na tym "co mu się samo narzuca".

Rozwój uczuć i kontaktów społecznych:

Życie uczuciowe dziecka w wieku poniemowlęcym zaczyna się pogłębiać i różnicować - obok najprostszyc stanów uczuciowych zaczynają pojawiać się uczucia wyższe litość, zazdrość, miłość. Uczucia są zwykle różnorodne, gwałtowne, często zupełnie kontrastowe, lecz jednocześnie krótkotrwałe. Na początku 2 roku życia zainteresowania i kontakty dziecka z innymi dziećmi rozszerzają się i pogłębiają. Wprawdzie nie potrafi jeszcze współdziałać w zabawie, lecz uśmiecha się do dzieci przyjaźnie, próbuje nawiązać bezpośrednie kontakty, naśladuje starsze. Często jednak odbiera wszystkim zabawki i wprawdzie uczy się wspólnej zabawy, lecz trwa ona krótko, kończy się krzykiem i płaczem. Na początku 2 roku życia dziecko interesują te zabawy, w których angażuje zdolność spostrzegania, manipulowania, zaspokajają potrzebę ruchu i wrażeń. Zaczyna bawić się zabawkami w sposób odpowiadający ich przeznaczeniu. Dorasta do trzech różnych form zabaw: ruchowej, konstruktywnej i tematycznej.

Wiek poniemowlęcy jest bogatym i twórczym, lecz trudnym okresem życia. Dziecko w tym czasie wymaga szczególnie dużo mądrej, wyrozumiałej, cierplivej miłości.

Opracowanie teoretyczne: Janina Szopińska - psycholog, pracownik PPPP w Tarnowie, Filia w Żabnie.

Bibliografia dotycząca poszczególnych etapów rozwoju dostępna jest u autorów.